Ulkoministeriö NEUVOSTORAPORTTI UM2019-00126

POL-30 Virta Iina(UM) 11.02.2019

Asia
Epävirallinen Gymnich-ulkoministerikokous 31.1.-1.2.2019

Kokous
Ulkoasiainneuvosto 31.01.2019 - 01.02.2019

Itäinen kumppanuus: annettiin tunnustusta saavutetuille uudistuksille kumppanimaissa, noteerattiin sektorit, joilla vielä erityisesti tarvitaan edistystä ja keskusteltiin itäisen kumppanuuden tulevaisuudesta. IK on lisännyt luottamusta sekä EU-jäsenmaiden ja kumppanien välillä, parantunut IK-maiden hallintoa, lisännyt yhteyksiä, sekä johtanut mm viisumivapaussopimuksiin Georgian, Moldovan ja Ukrainan kanssa. Haasteitakin itäisessä kumppanuudessa on: alueellinen turvallisuustilanne on heikentynyt ja lisäksi huolia herättävät oikeusvaltion rooli, korruptio, riippumattoman media asema, sekä kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset.

Venezuela: tuomitaan v.2018 vaalit laittomiksi. Keskeistä, että Venezuelassa voidaan järjestää vapaat ja reilut vaalit, kansalaisten tulee voida valita johtajansa vapaasti. Tunnustetaan parlamentin rooli ainoana laillisena ja demokraattisena toimijana Venezuelassa. EU:lla valmius tarkastella lisäpakotteita myöhemmässä vaiheessa. Korostetaan humanitaarisen avun merkitystä. Annetaan tuki kansainväliselle kontaktiryhmälle (ICG).

Kiina: EU-Kiina –strategialle annettiin tukea. Todettiin Kiinan olevan yhä itsevarmempi toimija. EU-Kiina -yhteistyö on tietyissä asioissa toimivaa, esimerkkeinä JCPOA ja ilmastonmuutoksen torjunta. Vastavuoroisuuden merkitystä korostettiin. Useat EU-jäsenmaat korostivat tarvetta olla yhtenäinen EU:n Kiina-politiikassa.

1. Itäinen kumppanuus

Todettiin, että itäinen kumppanuus (IK) on ollut menestystarina ja toiminut yhteistyön perustana EU:n ja kumppanimaiden välillä jo 10 vuoden ajan. Se on tukenut IK-maiden hallintoa, lisännyt yhteyksiä (ml. people to people) ja luottamusta EU-jäsenmaiden ja kumppanien välillä, sekä johtanut muun muassa viisumivapaussopimuksiin Georgian, Moldovan ja Ukrainan kanssa. Kumppanimaiden yhteistyön eriytyminen (differentiaatio) on edelleen keskeinen periaate.

Haasteitakin on: alueellinen turvallisuustilanne on heikentynyt ja huolta aiheuttavat oikeusvaltiokehityksen tila, korruptio, riippumattoman media, sekä kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset. Itäisen kumppanuuden tulevaisuutta on syytä miettiä avoimesti vuoden 2020

jälkeen. Itäisestä kumppanuudesta tullaan keskustelemaan toukokuun ulkoasiainneuvostossa, joka ajoittuu juuri ennen IK-juhlakokousta.

Yhteistyön tulee tapahtua EU:n omien intressien pohjalta, vertailukohtana toimii Länsi-Balkanin kanssa tehtävä yhteistyö. ”Jos emme vie vakautta, viemme epävakautta.” IK on kumppanimaille paras keino lähentyä EU:ta. Suhde on vahvistanut kumppanimaiden taloustilannetta ja luonut työpaikkoja. Edistystä nähdään monilla aloilla. EU:n ja IK-maiden välisten yhteyksien (connectivity) kehittäminen on tärkeää, kuten alueen maiden välisten yhteyksien vahvistaminen. Viisumivapaus on näkyvä tulos, samoin Erasmus. Tämän lisäksi on syytä kiinnittää huomiota strategiseen viestintään, valeuutisten torjumiseen ja vapaan median tukemiseen. Itäistä kumppanuutta ei ole suunnattu ketään vastaan, toivottavasti tämä ymmärretään myös muualla naapurustossa.

Käydyssä keskustelussa annettiin laajalti tunnustusta saavutetuille uudistuksille kumppanimaissa, noteerattiin sektorit, joilla vielä erityisesti tarvitaan edistystä ja keskusteltiin itäisen kumppanuuden tulevaisuudesta. Pohdittiin toisaalta pidemmälle edenneiden kumppaneiden pitämistä motivoituneena, sekä heikommin edistyneiden pitämistä mukana yhteistyössä. 10-vuotisjuhlallisuuksien osalta keskeistä on odotusten hallinta. On tärkeää, ettei odotuksia nosteta liian korkealle. On todennäköistä, että vasta viime hetkillä tiedetään, saadaanko yhteisjulistus laadittua.

IK on ollut menestystarina, takana on 10 hyvää, mutta myös vaikeaa vuotta. On muistettava, että EU on solminut suhteet valtioiden, ei hallitusten kanssa. EU:n on jatkossakin oltava politiikassaan selkeä ja vakaa, sekä pidettävä pää kylmänä.

2. Venezuela

Keskustelussa todettiin, että EU on ollut Venezuela-politiikassaan johdonmukainen, ml pakotteet. Tästä esimerkkinä jäsenmaiden sitoutuminen yhteiseen lausuntoon viime lauantaina (26.1.). Lausunto tarjosi selkeän kehyksen EU:n toimille. Osa jäsenmaista on tämän lisäksi ottanut vahvaa roolia. Kontaktiryhmällä (ICG) on iso merkitys. Osa ministereistä totesi edellisessä ulkoasiainneuvostossa, että haluavat perustaa ryhmän mahdollisimman pian. Terms of reference –asiakirja on kierrätetty ja hyväksytty. Useat valtiot ovat ilmaisseet kiinnostuksensa osallistua ryhmän toimintaan. Ensiksi tulee kuitenkin selvittää, miten YK:n tukipalveluja voidaan hyödyntää ryhmän toiminnassa. Tulevat päivät osoittavat mihin suuntaan tilanteessa edetään. EU on valmis jatkotoimiin. Avaintavoite on edelleen uudet vaalit.

Useassa puheenvuorossa viitattiin 26.1. annettuun EU-lausuntoon ja todettiin sen olevan hyvä pohja EU-toimille. Lisäksi useat jäsenmaat viittasivat puheenvuoroissaan myös Euroopan parlamentin antamaan lausuntoon. EP:n antaa päätöslauselmassaan tuen Venezuelan parlamentille ja esittää vetoomuksen EU:lle tunnustaa Venezuelan parlamentin puhemies Guiadó väliaikaiseksi presidentiksi. EP toivoo EU:n esiintyvän asiassa yhtenäisenä. Guaidón tunnustamisesta Venezuelan virkaatekeväksi presidentiksi käytiin pidempi näkemystenvaihto.

EU:n yhtenäisyyttä korostettiin useassa puheenvuorossa. Todettiin myös, että EU ei voi olla asiassa puolueeton. Useimmissa puheenvuoroissa todettiin, että keskeisintä on vastata Venezuelan humanitaariseen kriisiin. EU antaa humanitaarista apua, joka lisääntyi 55 miljoonalla eurolla viime vuonna.

Suomi korosti demokratian merkitystä Venezuelassa. EU:n tulee tukea parlamentin puhemiestä Venezuelan perustuslain mukaisesti. On tärkeää, että alueen maat osallistuvat tilanteen ratkaisuun. ICG voi olla hyödyllinen ratkaisun löytymiseen. Suomi myös korosti vahvasti, että EU:n on oltava yhtenäinen. EU:n tulee olla tiukkana ja osoittaa viisautta tilanteen ratkaisemiseksi.

Todettiin yhteenvetona keskustelusta: 1) EU tukee poliittista ratkaisua. EU ei ole neutraali toimija asiassa. Viime vuoden presidentinvaalit eivät olleet demokraattiset. Parlamentti on ainoa laillinen toimija Venezuelassa. Tavoitteena on, että Venezuelassa voidaan järjestää vapaat vaalit lähitulevaisuudessa. 2) Oikeudelliset näkökohdat: on realiteetti, että EU:lla ei ole kompetenssia valtioiden tunnustamisiin. Viittasi Kosovoon. Korosti kuitenkin parlamentin roolia, tämän tulee olla EU:n position lähtökohta 3) EU on valmis tarkastelemaan hallintoon kohdistuvia lisäpakotteita. 4) Humanitaarinen apu on keskiössä. EU on valmis koordinoimaan huomattavaa apua Venezuelaan ja sen naapurimaille. Ongelmana on edelleen avun toimittaminen maan sisällä. Siinä on yhä haasteita. 5) EU ilmoittaa kansainvälisen kontaktiryhmän (ICG) perustamisesta, kyseessä ei ole välitystoiminta, vaan poliittisen transition tukeminen. EU on valmis järjestämään ICG-ministerikokoukseen ensi viikolla.

3. Syyria

Syyria siirrettiin ajanpuutteen vuoksi käsiteltäväksi helmikuun ulkoasiainneuvostossa.

4. Kiina

Kiinan vaikutusvalta on kasvanut merkittävästi. EU on kannustanut Kiinaa mukaan globaaleihin haasteisiin vastaamiseen ja esimerkiksi Iranin/JCPOA:n ja ilmastonmuutokseen vastaamisen osalta on tehty hyvää yhteistyötä. Keskeistä on EU:n toiminta omien intressien ja arvojen pohjalta. Kaupassa ja taloudessa on saavutettava vastavuoroisuus. Positiivista agendaa edistetään monilla aloilla. Uusia yhteistyöaloja etsitään, ml ulko- ja turvallisuuspolitiikka. EU:n Kiina-strategia vuodelta 2016 on edelleen täysin käyttökelpoinen, huomioitava on kuitenkin muuttuva toimintaympäristö. Myös EU:ssa tilanne muuttunut ja EU:lla on aiempaa paremmat valmiudet puolustaa intressejään keskeisillä aloilla, ml kauppa, puolustus, kyber ja investoinnit. EU:n connectivity-strategia tarjoaa uudenlaisia mahdollisuuksia Kiina-yhteistyölle. Useat EU-jäsenmaat korostivat tarvetta olla yhtenäinen EU:n Kiina-politiikassa.

Kiinasta on tullut itsevarmempi. Maan talous on kasvanut, mutta kansalaisten perusoikeudet ovat samalla heikentyneet. EU:n on pidettävä niitä koko ajan esillä. Kiinan laajentuva sotilasmahti on huomioitava. Kiinan kanssa toimittaessa EU:n yhtenäisyys ja koherenssi ovat tärkeitä. 16+1 on tärkeä kahdenvälisen yhteistyön formaatti, kunhan huomioidaan että kyseessä on EU:n toimia tukeva yhteistyö.

Todettiin Kiinan Investoivan yhä enemmän Eurooppaan ja usealle sektorille. Vastavuoroisuus yritysten markkinoillepääsyssä nousi myös esille. Yritysten toimintaedellytysten tulee olla turvatut. Investointien screenauksesta tulee puhua EU:ssa ministeritasolla, myös muiden kuin ulkoministereiden toimesta.

Suomen puheenvuorossa korostettiin, että EU:lla oltava yhteinen linja suhteessa Kiinaan. On tarkasteltava pitkän aikavälin kehityskulkua, ja toimittava strategisesti sekä tasapainoisesti. Nostettiin esiin huolet liittyen Kiinan ja Kanadan väliseen suhteeseen. Diplomaattinen koskemattomuus on perusperiaate. Puheenvuorossa korostettiin ihmisoikeuksien merkitystä.

Keskustelussa annettiin yleinen tuki EU-Kiina –strategialle. Haasteet Kiinan kanssa toimittaessa ovat liikkeessä, EU:n täytyy pystyä vastaamaan tähän. Maaliskuun ulkoasiainneuvostossa tullaan jatkamaan keskustelua Kiinasta. Mikäli tarpeen, keskustelua voidaan käydä myös päämiestasolla.

Hakijamaiden kanssa käytiin myös lyhyehkö Kiinaa koskeva keskustelu. On tärkeää puhua Kiinasta ja koordinoida kantoja yhdessä hakijamaiden kanssa. Esille nousi myös Kiinan itsevarmuus Eurooppaa kohtaan, kauppasuhteet ja ihmisoikeudet. Tämä ei ole riippuvaista siitä, onko kyseessä EU-jäsenvaltio vai ei. On tarve koordinoidulle lähestymistavalle. Myös positiivista yhteistyötä Kiinan kanssa tehdään:

JCPOA, ilmastokysymykset esimerkiksi. Kahdenvälisiä suhteita jäsenmaiden ja Kiinan välillä kehitetään EU-toimia tukien. Tämä ei ole EU:ta jakava asia.

Suomen edustajat

UMI Soini ja delegaatio

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	itäinen kumppanuus, Kiina, Syyria, UAN Ulkoasiainneuvosto, Venezuela
Hoitaa	**UM**
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PE, PLM, SM, STM, TEM, TPK, TULLI, VM, VNK, YM